

Oponentský posudok

na habilitačnú prácu Mgr. Richarda Šťahela, PhD., s názvom

„Pojem krízy v environmentálnom myslení“

Habilitačná práca Mgr. Richarda Šťahela, PhD., sa zaoberá témou krízy v environmentálnom myslení, ktorá úzko súvisí s budúcnosť ľudskej civilizácie a dnes pertraktovanými otázkami trvalo udržateľného rozvoja, slobody, zodpovednosti človeka za prístup k prírodnému prostrediu. Ako všetci tí, ktorí sa environmentálnou problematikou zaoberajú, aj on zdôrazňuje, že ekologická kríza je v súčasnosti hlavným problémom, ktorý ľudská civilizácia potrebuje riešiť. Túto krízu vníma nielen ako zhoršenie životného prostredia, zmenu klímy či vymieranie prírodných druhov a iných prejavov hroziacej katastrofy, ale predovšetkým ako predpoklad zmeny paradigmy myslenia. Uvedomuje si, že ním je nielen objasnenie genézy vývoja pojmu krízy, ale aj jeho interdisciplinárne uplatňovanie v analýze environmentálnych otázok. Skúmanie týchto problémov je prínosné nielen z teoretického, ale aj z praktického hľadiska. Z môjho pohľadu spornou sa stáva poznámka autora v úvode dizertačnej práce, že „zhoršovanie životného prostredia bolo a stále je prevažne nechceným, vedľajším dôsledkom ľudských aktivít... (str. 2). Prečo nie priamym, ale „nepriamym“ dôsledkom, by som prosil vysvetliť v diskurze.

Autor habilitačnej práce si vzal za cieľ poukázať na rôznorodosť významov pojmu ekologickej a environmentálnej krízy a prispieť k identifikácii tých aspektov, ktoré v ňom stabilne pretrvávajú, najmä z minulosti a ktoré sú nové a špecifické práve pre dnešnú dobu. V prvom pláne analyzuje tie významové aspekty, ktoré podmieňujú environmentálne myslenie. Vychádza pritom z hypotézy, ktorú si stanovil na základe dejinného a súčasného skúmania pojmu krízy. Jej mnohovýznamovosť dokumentuje v 3. kapitole s názvom

Metamorfózy používania pojmu krízy u vybraných environmentálnych mysliteľov. Uvedomenie si, že analyzovanými predstaviteľmi (White, Toynbee, Jonas, Lovelock, Kohák, Naess a ďalší) sa tento problém nevyčerpáva. Zámerom práce je aj z tohto hľadiska prispieť k hľadaniu univerzálnych významových jednotiek pojmu environmentálnej krízy, ktoré podmieňujú environmentálne myslenie. V plnom rozsahu tým splnil autor cieľ, ktorý si habilitačnej práci predsavzal.

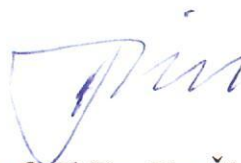
Habilitačná práca má jasnú a premyslenú štruktúru. Pozostáva zo 4 kapitol, z ktorých 2. a 3. je členená na podkapitoly druhého radu. Navzájom však na seba nadväzujú, pričom veľmi dôsledne sledujú hlavný zámer a myšlienkovú líniu práce. Opiera sa pritom o metódy konceptuálnej a textovej analýzy, ideovej komparácie a interpretácie. Je napísaná kultivovaným štýlom a aj keď z textu je na niektorých miestach badateľná aj osobná zainteresovanosť autora pri výbere autorov, o ktorých sa argumentačne opiera a prostriedkov na riešenie nastolených problémov, dokázal si zachovať odstup pri posudzovaní problematiky a formulovaní argumentov. Tak trochu ma prekvapuje, že autor v tejto argumentácii opomenul spoločensko-vedné pracovisko na Fakulte ekológie a environmentalisticky TU vo Zvolene, napr. doc. P. Krchnáka, ktorý sa vo svojich prácach a v zborníkoch z ich konferencií k tomuto problému dost často vyjadruje.

Pozoruhodné sú výsledky habilitačnej práce, ku ktorým autor dospel v jednotlivých kapitolách. V prvej a druhej kapitole nielenže zmapoval historický vývoj pojmu krízy, ale poukázal aj na jeho významovú premenlivosť a tiež na to, akým spôsobom sa postupne etabloval a využíva v nových environmentálnych disciplínach ako napr. eko-filozofia, eko-etika, eko-politika, eko-teológia, eko-ekonomika a ďalšie. V tretej kapitole prostredníctvom vybraných predstaviteľov, zaoberajúcich sa environmentálnou krízou, dokumentuje spôsob dizkurzu o tejto problematike a v poslednej, štvrtej

kapitole, čo považujem za najviac prínosné, načrtáva významové roviny, ktoré sa environmentálnom myslení prezentujú.

Z posúdenia textu vyplýva, že habilitant je citlivým diagnostikom environmentálnej problematiky v dobe, v ktorej žijeme a to nielen zo stroho filozofickej pozície, ale aj z pozície iných vedných disciplín. Nespreneveruje sa poslaniu filozofie, pretože kladením otázok spochybňuje to, že s tradičným ponímaním krízy nevystačíme. Trpezlivo kladie aj otázku, v akom devastovanom svete žijeme, ako sa tento náš svet podieľa na sebareflexii v environmentálnom myslení a aké sú naše reálne možnosti nápravy v ňom. Nepatrí medzi ľahostajných, o svojej environmentálnej kríze píše zaujato. Píše o veciach, na ktorých by malo záležať aj nám všetkým. Svojim prístupom k spracovanej téme, kultúrnym rozhl'adom, odbornou erudíciou riešiť zložité environmentálne problémy dnešnej doby habilitant preukázal vysoké vedecko-pedagogické kvality, preto odporúčam bez najmenších pochyb prijať prácu k obhajobe a po jej úspešnej obhajobe odporúčam Filozofickej fakulte UKF v Nitre udeliť Mgr. Richardovi Sťahelovi, PhD., vedecko-pedagogická hodnosť docent v odbore 2.1.1 filozofia.

V Banskej Bystrici 20. 2. 2017

Prof. PhD. Ján Šlosiar, CSc.